

De Tweede Wereldoorlog herdacht

Een vergelijking tussen Nederland en Duitsland

Nationale herdenking in Nederland

Hebben we in Nederland de oorlog
altijd zo herdacht?

- een kleine herdenkingsgeschiedenis -

WY HERDENKEN ONZE HELDEN,
HEN DIE STREDEN JARENLANG
EN VAAK OFFERDEN HUN LEVEN
IN DE STRYD VOOR ONS BELANG.

NU DE VRYHEID IS GEKOMEN,
BRENGEN WY ONTROERD EEN GROET
AAN DE STRYDERS DIE VERBETEN
VOCHTEN VOOR ONS HOOGSTE GOED.

IDA-MARIE KRISZ.

Herdenken is nog niet zo eenvoudig

- In Nederland is er na WO II 2 jaar overlegd over hoe er herdacht moest worden.
- In 1947 kwam de regering met goedgekeurde richtlijnen voor plaatselijke herdenkingen, die in grote lijnen nog steeds lijken op hoe wij nu herdenken (bijvoorbeeld 2 minuten stilte).
- Vorm en inhoud is hier en daar wél veranderd: herdenking in de Ridderzaal maakte plaats voor herdenken op de Dam, bij een nationaal monument (1956 onthuld.)
- Pas sinds 1987 worden viering (5 mei) en herdenking (4 mei) door één comité georganiseerd, daarvoor apart.
- Comité 4 + 5 mei wil herdenken actueel houden door herdenken en vieren aan het thema 'vrijheid' te koppelen.
- Problemen rond herdenken:
 - [Hannie Schaft](#) (de herdenking van deze communistische verzetsheldin werd in 1951 verboden)
 - [herdenking van 1970](#) (homoseksuelen mochten niet herdacht worden)
 - 2012

Wie worden er herdacht?

Tot 1960 werden alleen verzetshelden en soldaten officieel herdacht.

Vanaf 1960: ook expliciet alle Nederlandse joodse slachtoffers.

Vanaf 1962:

‘alle Nederlanders die sinds 10 mei 1940 zijn omgekomen in een oorlog, dus ook bijvoorbeeld soldaten in Korea, Bosnië, Libanon en Afghanistan.

Officieel wordt dat sinds memorandum uit 2010 als volgt omschreven:

‘allen – burgers en militairen – die in het Koninkrijk der Nederlanden of waar ook ter wereld zijn omgekomen of vermoord sinds het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, in oorlogssituaties en bij vredesoperaties.’

Hoe herdenkt men de oorlog in
Duitsland?

Herdenken in Duitsland

Wanneer?

- Geen nationale herdenking zoals 4 mei maar meerdere speciale herdenkingsdagen, aandacht voor 'ronde jaren'.

Hoe?

- Kransleggingen.
- Herdenkingen in Bondsdag (= parlement).
- Speciale toespraken, gebeurtenissen en tentoonstellingen tijdens speciale 'ronde' jaren (zoals 2013)
- Uitgebreide aandacht op radio en tv.

8 mei (Tag der Befreiung)

Op 8 mei 1945 gaf Duitsland zich over.
Duitsland herdenkt de nederlaag in de oorlog en de bevrijding van het nazisme.

27 januari

Op 27 januari werd Auschwitz door de Russen bevrijd. Die dag worden de slachtoffers van het nationaal-socialisme herdacht.

2e zondag voor advent (*Volkstrauertag*)

àlle doden van àlle oorlogen en de offers van *Gewaltherrschaft aller Nationen* worden herdacht

Speciale herdenkingen op 'ronde jaren'

*Inwijding **Denkmal für die ermordeten Juden Europas** mei 2005*

Conclusie:

Herdenken van de oorlog, rekenschap geven van het verleden is in Duitsland heel belangrijk.

Er is een speciaal woord voor:

'Vergangenheitsbewältigung'

En dat woord heeft ook een wiki.

Volgens Wikipedia betekent het:

'struggle to come to terms with the past'

Was dat altijd al zo in Duitsland?

Herdenken in de DDR

DDR: 1949 - 1989

- *Tag der Befreiung* was in DDR een nationale vrije dag en betekende bevrijding van het nationaal-socialisme door het communisme.
- Inwoners van DDR moeten de Sovjet-Unie dankbaar zijn.
- Uitgangspunt: In DDR wonen geen fascistten!
- Alle oorlogsmisdadigers bevinden zich in West-Duitsland!

De muur werd in de DDR dan ook antifaschistischer Schutzwall genoemd.

BRD 1949- tot jaren '60

- Nadruk op bondgenootschap met VS.
- Nadruk op goede betrekkingen met West-Europa (met name Frankrijk).
- Nadruk op herstel economie.
- Vooruit kijken is belangrijk, in plaats van achteruit.

1963: Frankrijk en West-Duitsland sluiten het Elysee-verdrag.

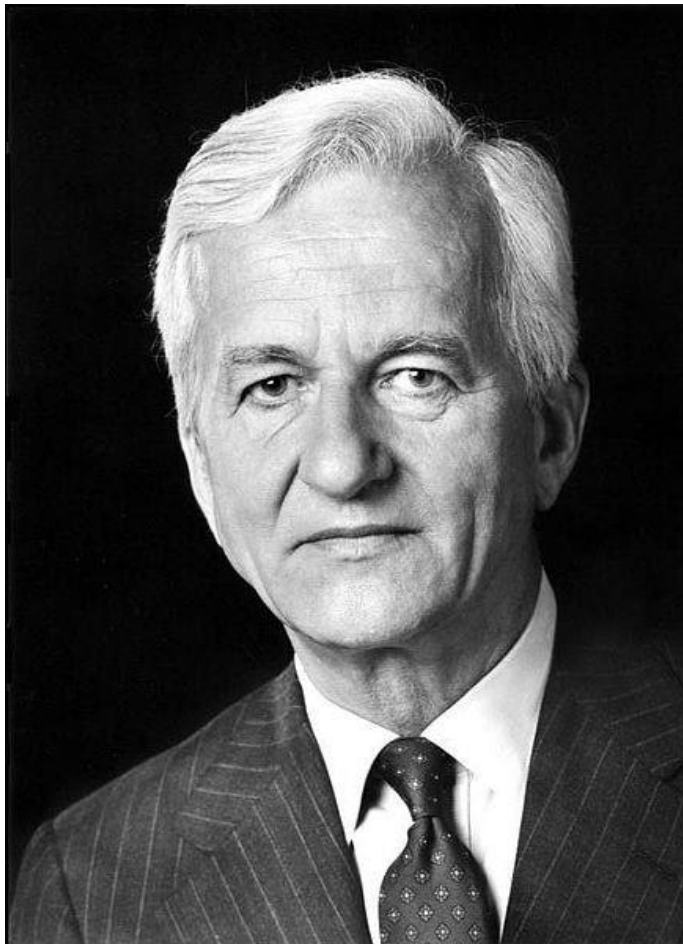
Déclaration Commune relative au Traité sur la coopération franco-allemande

1970: Historische knieval Willy Brandt

Herdenken in de jaren '80

Toespraak Von Weizacker

Reagan bezoekt Bittburg

Herdenken na de eenwording

Herdenken in 21e eeuw

2010: Onderzoek in die [Zeit](#): jongeren zijn nog wel geïnteresseerd in WO II maar zien het als geschiedenis, en hebben geen zin in opgelegd schuldgevoel.

2011: Duitse president houdt [5 mei lezing](#) in Nederland.

President Glauck:

‘Juist omdat wij Duitsers de last en de schuld van de geschiedenis op ons hebben genomen, geldt voor ons, en geldt ook voor mij: wij vieren samen met iedereen de bevrijding van het nationaalsocialistische juk, wij vieren mee met iedereen die destijds zijn onafhankelijkheid en vrijheid weer terugkreeg. En wij voelen mee met iedereen die juist nu in andere delen van de wereld de vrijheid ontdekt of herontdekt.’

Conclusies

- In Nederland is in 1947 besloten dat we gesneuvelde soldaten en verzetshelden met twee minuten stilte op 4 mei zouden herdenken.
- Sinds de jaren '60 herdenken we *alle* Nederlandse oorlogsslachtoffers sinds WO II.
- In de communistische DDR vond de overheid dat de oorlog vooral de schuld was van de nationaal-socialisten in West-Duitsland. Ze beweerden dat de communistische DDR geen schuld had: communisten vochten immers tegen de nationaal-socialisten?
- In West-Duitsland kwam het herdenken van de oorlog meer en meer in het teken staan van de 'bevrijding van het nationaal-socialisme'.
- In het huidige Duitsland wordt nog altijd veel aandacht besteed aan de misdaden en gruwelijkheden die in de Tweede Wereldoorlog door de nationaal-socialisten zijn begaan.
- Onderzoek wijst uit dat jonge mensen interesse hebben in WO II als *geschiedenis*.
[Ze hebben geen behoefte aan opgelegde emotie](#)